

RUS TILINI O'QITISH METODIKASI

Guliston davlat pedagogika instituti

*2-bosqich talabasi **Rahmatova Madina***

Annotatsiya: Mazkur maqolada zamonaviy rus tilini o'qitish metodikasi, ta'lim jarayonida samarali pedagogik yondashuvlardan foydalanish hamda o'quvchilarning rus tilini amaliy egallash imkoniyatlarini oshirish masalalari yoritilgan. Bugungi kunda xorijiy va ikkinchi tilni o'rgatishda an'anaviy usullar bilan bir qatorda interfaol metodlar, raqamli texnologiyalar, kommunikativ yondashuv va amaliy mashg'ulotlardan foydalanish muhim ahamiyat kasb etmoqda. Maqolada rus tilini o'qitishda o'quvchining mustaqil fikrlashi, muloqotga kirishishi va o'z bilimlarini amaliy vaziyatlarda qo'llay olishini rivojlantirishga alohida e'tibor qaratiladi. Shuningdek, zamonaviy metodlarning ta'lim samaradorligiga ta'siri va ularni dars jarayonida to'g'ri qo'llash imkoniyatlari tahlil qilinadi.

Kalit so'zlar: rus tili, o'qitish metodikasi, zamonaviy ta'lim, kommunikativ yondashuv, interfaol metodlar, raqamli texnologiyalar, til kompetensiyasi, amaliy mashg'ulot.

Abstract: This article examines modern methods of teaching the Russian language, the use of effective pedagogical approaches in the educational process, and ways to improve learners' opportunities to develop practical Russian language skills. Today, along with traditional methods, interactive techniques, digital technologies, the communicative approach, and practical activities are becoming increasingly important in teaching a foreign or second language. Particular attention is paid to developing learners' independent thinking, their ability to communicate, and their capacity to apply acquired knowledge in practical situations. The article also analyzes the influence of modern teaching

methods on the effectiveness of education and the possibilities of their appropriate application in the learning process.

Keywords: Russian language, language teaching methodology, modern education, communicative approach, interactive methods, digital technologies, language competence, practical activities.

Аннотация: В данной статье рассматриваются современные методы обучения русскому языку, использование эффективных педагогических подходов в образовательном процессе, а также вопросы повышения возможностей учащихся в практическом освоении русского языка. В настоящее время при изучении иностранного и второго языка наряду с традиционными методами особое значение приобретают интерактивные методы, цифровые технологии, коммуникативный подход и практические занятия. В статье особое внимание уделяется развитию самостоятельного мышления учащихся, их способности вступать в коммуникацию и применять полученные знания в практических ситуациях. Также анализируются влияние современных методов на эффективность обучения и возможности их правильного применения в учебном процессе.

Ключевые слова: русский язык, методика обучения, современное образование, коммуникативный подход, интерактивные методы, цифровые технологии, языковая компетенция, практические занятия.

Zamonaviy rus tilini o'qitish metodikasi bugungi ta'lim jarayonida o'quvchining faqat nazariy bilimlarini shakllantirish bilan cheklanmay, undan amaliy foydalanish imkoniyatlarini rivojlantirishga yo'naltirilmoqda. Tilni o'zlashtirish jarayonida grammatik qoidalarni bilish muhim bo'lsa-da, bu bilimning real muloqotda qo'llanilishi yanada muhim natija hisoblanadi. Shu sababli zamonaviy metodikada «bilish» va «qo'llay olish» o'rtasidagi farq asosiy pedagogik masalalardan biri sifatida qaralmoqda.

Rus tilini ikkinchi yoki xorijiy til sifatida o'rganishda kommunikativ yondashuvning ahamiyati aynan shu jihat bilan izohlanadi. Mazkur yondashuvda o'quvchi tayyor qoidalarini passiv qabul qiluvchi emas, balki til vositalaridan foydalanib fikrini ifodalovchi faol ishtirokchi sifatida namoyon bo'ladi. Masalan, grammatik mavzuni o'rganishda faqat mashqlar bajarish o'rniga muayyan hayotiy vaziyatni muhokama qilish, savol berish, javob qaytarish yoki qisqa dialog tuzish o'quvchining til birliklarini tabiiy sharoitda qo'llashiga imkon beradi. Natijada grammatik bilim kommunikativ ko'nikma bilan bog'lanadi.

Bu jarayonda interfaol metodlar alohida o'rin egallaydi. Juftlik va kichik guruhlarda ishlash, «aqliy hujum», munozara, rolli topshiriqlar, muammoli vaziyatlar va loyiha asosidagi faoliyat o'quvchini darsning bevosita ishtirokchisiga aylantiradi. Interfaollikning asosiy afzalligi shundaki, o'quvchi til materialini faqat o'qituvchidan eshitmaydi, balki uni o'z faoliyati davomida qayta ishlaydi. Ayniqsa, rus tilidagi og'zaki nutqni rivojlantirishda bunday usullar samarali bo'lib, o'quvchida fikrni mustaqil shakllantirish, suhbatdoshni tinglash va unga mos javob berish ko'nikmalarini rivojlantiradi.

Zamonaviy ta'limning yana bir muhim yo'nalishi raqamli texnologiyalardan foydalanish bilan bog'liq. UNESCOning ta'lim texnologiyalari bo'yicha 2023-yilgi global hisobotida ta'limda texnologiyadan foydalanish masalasi dunyoning turli mamlakatlarida kengayib borayotgani, biroq uning samarasi texnologiyaning o'zidan ko'ra undan qanday pedagogik maqsadda foydalanilishiga ko'proq bog'liq ekani ta'kidlangan. Bu xulosa rus tilini o'qitish uchun ham muhim: elektron platforma, interaktiv test yoki videomaterialning mavjudligi o'z-o'zidan yuqori natijani kafolatlamaydi. Ular aniq metodik vazifa bilan bog'langan taqdirdagina ta'lim vositasiga aylanadi.

Raqamli vositalardan foydalanish, ayniqsa, yangi so'zlarni o'zlashtirish, talaffuzni takomillashtirish, tinglab tushunish va mustaqil ishlash jarayonida

qulay imkoniyat yaratadi. Masalan, qisqa videolardan foydalanib, o'quvchilarga nutq vaziyatini tahlil qilish topshirig'ini berish mumkin. Shuningdek, elektron lug'atlar yordamida notanish so'zlarning ma'nosi, talaffuzi va qo'llanish xususiyatlarini mustaqil aniqlashga sharoit yaratiladi. Bunday faoliyat o'quvchining darsdan tashqari vaqtda ham til bilan ishlashini davom ettirish imkonini beradi.

Statistik ma'lumotlar ham raqamli muhitning ta'limdagi o'rnini tushunishga yordam beradi. *International Telecommunication Union* ma'lumotlariga ko'ra, 2024-yilda dunyo aholisining qariyb 5,5 milliard nafari, ya'ni 68 foizi internetdan foydalangan. Shu bilan birga, 2,6 milliard kishi hali ham internetdan foydalanish imkoniyatiga ega emas edi. Demak, raqamli texnologiyalar ta'lim imkoniyatlarini kengaytirayotgan bo'lsa-da, barcha o'quvchilar uchun teng raqamli sharoit mavjud deb hisoblash to'g'ri emas. Shu sababli zamonaviy rus tili metodikasida an'anaviy va raqamli vositalarni bir-birini to'ldiradigan shaklda qo'llash maqsadga muvofiq.

Rus tilini o'qitishda til kompetensiyasini shakllantirish ham alohida metodik ahamiyatga ega. Til kompetensiyasi faqat lug'at boyligi yoki grammatik qoidalarni bilish bilan belgilanmaydi. O'quvchi so'z va grammatik konstruksiyalarni muayyan vaziyatga mos ravishda tanlay olishi, o'z fikrini tushunarli ifodalashi va suhbatdosh nutqini anglay olishi kerak. Shu jihatdan tinglab tushunish, gapirish, o'qish va yozish ko'nikmalarini bir-biridan ajratib emas, o'zaro bog'liq holda rivojlantirish samaraliroqdir.

Masalan, yangi mavzuni o'rganishda dastlab mavzuga oid qisqa audio yoki matn beriladi, keyin uning mazmuni muhokama qilinadi, yangi so'zlar ajratib olinadi va yakunda o'quvchi shu leksik birliklardan foydalangan holda mustaqil fikr bildiradi. Bunda bitta topshiriq bir vaqtning o'zida bir necha til ko'nikmasini rivojlantiradi. Mazkur usul o'quvchini alohida grammatik mashqlardan real kommunikativ faoliyatga olib o'tadi.

Zamonaviy metodikaning samaradorligi o'qituvchining metod tanlash qobiliyatiga ham bevosita bog'liq. Bir xil metodni barcha guruhlar va barcha mavzularga qo'llash kutilgan natijani bermasligi mumkin. O'quvchilarning yoshi, tilni bilish darajasi, qiziqishlari, darsning maqsadi va mavjud sharoit metod tanlashda hisobga olinishi lozim. Masalan, boshlang'ich darajadagi o'quvchilar bilan ko'rgazmali materiallar, qisqa dialoglar va takroriy mashqlar samarali bo'lishi mumkin bo'lsa, yuqoriroq darajadagi o'quvchilar uchun munozara, loyiha, muammoli vaziyat va mustaqil tahlil topshiriqlari ko'proq natija beradi.

Shuningdek, zamonaviy rus tilini o'qitishda baholash tizimini ham o'zgartirish zarur. Faqat grammatik xatolar sonini hisoblash o'quvchining haqiqiy kommunikativ imkoniyatlarini to'liq aks ettirmaydi. Baholashda fikrning tushunarligi, lug'at birliklaridan o'rinli foydalanish, nutqning izchilligi, suhbatga kirisha olish va o'z fikrini mustaqil ifodalash kabi mezonlarning ham hisobga olinishi ta'lim natijasini aniqroq ko'rsatadi.

Bu yerda sun'iy intellekt va avtomatlashtirilgan raqamli vositalarning rivojlanishi ham yangi imkoniyatlarni yuzaga keltirmoqda. Ular matn bilan ishlash, individual topshiriqlar tayyorlash, til mashqlarini turli darajalarga moslashtirish kabi vazifalarda yordamchi vosita bo'la oladi. Biroq bunday texnologiyalar o'qituvchining metodik qarorini almashtirmasligi kerak. O'qituvchi texnologiyani tayyor javob beruvchi vosita sifatida emas, balki o'quvchining mustaqil fikrlashi va til faoliyatini qo'llab-quvvatlovchi vosita sifatida tashkil qilishi muhim.

Umuman olganda, zamonaviy rus tilini o'qitish metodikasining rivojlanishi ta'lim markazining o'qituvchidan o'quvchiga tomon siljishi bilan tavsiflanadi. Bunda o'qituvchi asosiy ma'lumot manbai bo'lishdan tashqari, ta'lim jarayonini tashkil etuvchi, yo'naltiruvchi va natijani tahlil qiluvchi subyektga aylanadi. O'quvchi esa tayyor bilimni qabul qiluvchi emas, balki uni

amaliy faoliyat orqali egallovchi faol ishtirokchi sifatida qaraladi. Shunday yondashuv rus tilini o'rganishni faqat akademik vazifa sifatida emas, balki real kommunikativ ehtiyoj bilan bog'langan jarayonga aylantirish imkonini beradi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. **UNESCO.** Global Education Monitoring Report 2023: Technology in education: A tool on whose terms? — Paris: UNESCO, 2023. — 424 p. — ISBN 978-92-3-100609-8.
2. **International Telecommunication Union (ITU).** Measuring digital development: Facts and Figures 2024. — Geneva: ITU, 2024. — URL: <https://www.itu.int/itu-d/reports/statistics/2024/11/10/ff24-internet-use/> — (murojaat qilingan sana: 31.08.2026).
3. **UNESCO.** Technology in education: A tool on whose terms? // Global Education Monitoring Report 2023. — Paris: UNESCO, 2023. — URL: [UNESCO Global Education Monitoring Report](#) — (murojaat qilingan sana: 31.08.2026).
4. **International Telecommunication Union (ITU).** Facts and Figures 2024: Internet use. — Geneva: ITU, 2024. — URL: [ITU Facts and Figures 2024](#) — (murojaat qilingan sana: 31.08.2026).